

ти можливість включення окремого пункту про це в аудиторському висновку або можливість подання цієї інформації у додатковій підсумковій аудиторській інформації, яка надається клієнту.

Аудитор повинен розглянути розмір впливу шахрайства чи суттєвих помилок на окремі напрямки чи аспекти аудиту, а саме щодо інформації, наданої керівництвом. Виходячи з цього, аудитор переглядає, оцінку ризику і обґрунтованість наданої йому керівництвом під час проведення аудиту інформації у випадку, коли система внутрішнього контролю не виявила помилки чи шахрайства або коли керівництвом не надало аудиторі таку інформацію.

1. Закон України „Про аудиторську діяльність”. Аудит в Україні. – К.: „Аудит інформ”. 1994. – 68 с.
2. Аудит Монотогомери: Пер. с англ. – М.: Аудит. ЮНИТИ, 1997. – 54 с.
3. Крупка Я.Д. Санацийний аудит: мета, об'єкти, організаційні аспекти // Аудит: міжнародний досвід та національні особливості. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – С. 48–52.
4. Редько О. Проблеми визначення шахрайства в аудиті // Аудит, ревізія, контроль. – 1999. – № 12. – 53 с.
5. Дорош Н. Аудит: методологія і організація. – К.: Знання, КОО, 2000. – с. 402.

In the article the problems of practical audit are examined, especially in relation to application of the International norms of audit (INA).

Гнатюк Т.М., Калашиківа Л.Г., Федорняк Л.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

В статті досліджується механізм управління процесом формування інвестиційного потенціалу туристичних підприємств. Систематизовано основні поняття організації фінансового забезпечення підприємств туристичної сфери. Розкрито технологію гнучкої системи управління інвестиційною діяльністю туристичних підприємств.

Ключові слова: *ресурсний потенціал, інститути фінансування, інститути інвестування, гнучка система управління.*

I. Вступ. Активізація інвестиційної діяльності за рахунок пошуку та раціонального використання додаткових фінансових ресурсів є важливим фактором підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності туристичних підприємств регіону. Залучення і концентрація коштів на формування якісно нової структури матеріально-технічної бази господарюючих суб'єктів є одним з найважливіших завдань сучасного етапу трансформації економічних відносин. Теоретичні аспекти управління ресурсним забезпеченням процесу розширеного відтворення основних фондів на науково-методичній основі відображені в роботах таких вітчизняних та зарубіжних вчених: І. Блан-

ка, М. Чумаченко, С. Голова, П. Житнього, Г. Виноградова, І. Благуна, Л. Бернстайна, В. Пархоменка, та інші. Слід відмітити колосальну вагу і наукову цінність результатів здійснених вченими досліджень в напрямку теоретичного та науково-методичного обґрунтування суті, цілей і функцій інвестування, а також управління процесом формування інвестиційних ресурсів підприємства. Однак дослідження пріоритетності та результативності використання тих чи інших джерел фінансування реальних інвестицій не набули системного характеру. А в питаннях можливості використання власних ресурсів не було досягнуто однакості.

II. Постановка завдання. Розширення і відтворення основного капіталу і виробничих потужностей на базі науково-технічного прогресу обумовлює високий рівень соціально-економічного розвитку територій. Збільшення обсягів реальних інвестицій є визначальним чинником майбутнього зростання ділової активності на фінансовому ринку держави, а це, в свою чергу, забезпечує певний соціальний ефект.

Метою даного дослідження є пошук дієвих механізмів комплексного вирішення задачі формування та ефективного використання доступних ресурсів фінансування інве-

стиційної діяльності економічних структур регіону, зокрема підприємств сфери туризму і рекреації.

III. Результати. Вихідною умовою динамічного розвитку регіональних економічних структур є процес формування інвестиційного потенціалу. При чому потенціал визначає не тільки наявність і вартість джерел фінансування, але і можливість їх оперативного залучення. Тому виникає потреба у визначенні структури інвестиційного потенціалу [2, 373]. Основними складовими регіонального потенціалу є власні та позикові інвестиційні ресурси суб'єктів господарювання, що залучаються як із внутрішніх, так і з зовнішніх джерел (Рис. 1). Власні ресурси передбачають наявність власних коштів підприємств та організацій сфери туризму. Позикові ресурси визначаються наявністю інститутів фінансування.

До власних коштів відносяться частина прибутку, що йде на розвиток матеріально-технічної бази підприємств регіону, кошти в порядку відшкодування раніше здійснених капітальних витрат (амортизація), частина доходів від реалізації основних засобів, іммобілізована в інвестиції частина надлишкових оборотних активів, безоплатні або добровільні благодійні внески чи інші внески організацій, підприємств і громадян.

Складовими інститутів фінансування є [3]:

- державний та місцеві бюджети всіх рівнів;
- регіональні системи банківських установ;
- міжнародні фінансово-кредитні організації;
- спеціальні інвестиційні фонди, які формуються на галузевій основі за принципом дольової участі в сукупному продукті;
- цільові фонди адресної підтримки та стимулювання розвитку галузей національної економіки.

Можливість оперативного залучення інвестиційних ресурсів забезпечують інструменти інвестування:

- емісія цінних паперів (капітальне фінансування);
- облігаційні займи під цільові регіональні програми галузевого розвитку;
- інвестиційний лізинг;
- довгострокове кредитування;
- асоціативні об'єднання регіональних виробничо-фінансових структур;

- капітальні трансферти;
- реінвестування прибутку.

Таким чином, усі матеріальні, нематеріальні і грошові цінності сформовані на підприємстві внаслідок минулих подій теоретично можуть використовуватись на забезпечення різних напрямків і форм інвестиційної діяльності.

Слід зазначити, що в рамках дослідження розглядаються тільки капітальні інвестиції, оскільки на наш погляд без суттєвого нагромадження необоротних матеріальних і нематеріальних активів, яке прямо впливає на зміну структури виробничих відносин фінансові інвестиції не мають істотного впливу на ефективність регіонального господарювання.

У 2004 р. капітальні інвестиції в Івано-Франківській області склали 2039335 тис. грн., що на 44,4 % більше, ніж у попередньому році. Цей показник починаючи з 2000 р. неухильно зростає, проте, обсяг інвестицій в основний капітал 2004 р. становить 81,7 % від рівня інвестицій 1990 р (по Україні – 42,5 % від рівня 1990 р.). Інвестиції в основний капітал у 2003, 2004 рр. склали відповідно 79,9 % і 77,9 % від загальної суми капітальних інвестицій. Таким чином, відбулась незначна структурна зміна на користь інвестицій в нематеріальні активи.

Найбільша питома вага у складі джерел фінансування інвестицій в основний капітал належить власним коштам підприємств та організацій (у 2000 р. цей показник становив 75,9 % до загального обсягу інвестицій). Однак останні роки спостерігається стійка тенденція до зниження рівня власних коштів в структурі джерел з одночасним ростом питомої ваги кредитів банків та інших позик. Так, власні кошти підприємств до загального обсягу інвестицій у 2003 р. і у 2004 р. становили відповідно 69,4 % і 63,8 %, а кредити банків – 6,7 % і 9,1 % [5]. Таку динаміку зміни структури джерел фінансування можна пояснити як ростом можливостей підприємств регіону використовувати позикові ресурси (в основному за рахунок збільшення різноманітності кредитного пакету послуг) так і зниженням обсягів власних коштів на фінансування реальних інвестицій.

В структурі власних коштів усіх господарюючих суб'єктів є дві узагальнюючі складові [6, 250]:

Рис. 1. Структура інвестиційного потенціалу регіону

– частина капіталу, яка існує у формі активу;

– продукт капіталу у вигляді поточних грошових доходів, які залишаються у розпорядженні підприємства.

Виходячи з цього, можна зробити висновки, що є дві економічні категорії, які визначають можливість підприємств та закладів туризму і рекреації за рахунок власних ресурсів фінансувати реальні інвестиції – прибуток і амортизація [1, 11, 259]. Більшість вчених у своїх висновках відзначають, що в

залежності від структури витрат, характеру та сфери діяльності підприємства самостійно визначають, яку частину прибутку капіталізувати, а яку направити на споживання.

Щодо амортизації, думки вчених розійшлись стосовно можливості і напрямків використання її як джерела капітальних витрат. Частина вчених у своїх висновках схильються до думки, що амортизація є беззаперечним джерелом часткового чи повного відновлення основних фондів [7]. Інші – вважають, що амортизація не може виконувати

функцію джерела фінансування, оскільки вона є нічим іншим, як відображенням частини раніше сплаченої вартості необоротних активів включеної до витрат [4]. Не дають однозначного трактування цього поняття положення та методичні рекомендації нормативних документів [10].

Тому слід більш детально визначити процес формування амортизаційних відрахувань виходячи з економічного, правового, фінансового, та облікового аспектів з урахуванням концептуальних основ амортизації.

Необхідно зазначити, що з п'яти концепцій амортизації практичного втілення отримали тільки дві – концепція витрат та концепція відновлення [4]. В основі першої закладено осмислення амортизаційних відрахувань, як поступове відшкодування раніше понесених витрат з метою визначення чистого прибутку. Ця концепція відображає обліковий аспект амортизації суть якого в розподілі вартості довгострокових активів протягом терміну їх корисного використання. Розподіл вартості відбувається через списання її у витрати, які нічим не відрізняються від інших видів витрат.

Концепція відновлення полягає у визначенні амортизації, як джерела відновлення раніше спожитої (зношеної) частини активів. Ця концепція розкриває економічний та фінансовий аспекти амортизації. Економічний аспект амортизації ґрунтується на виокремленні частини майбутніх грошових потоків очікуваних від використання активів, а фінансовий аспект полягає в акумулюванні таких коштів з метою відновлення активів, які частково чи повністю втратили очікувану корисність [8].

Правовий аспект характеризує амортизацію як інструмент регуляторної політики держави в напрямку забезпечення умов залучення і концентрації коштів для потреб розширеного відтворення засобів виробництва. Однак існуючі норми податкового законодавства практично позбавляють підприємства частини коштів на просте відтворення основних засобів, тому виникає ситуація коли кошти отримані на відшкодування капітальних витрат не можуть в повному обсязі використовуватись в процесі оновлення матеріально-технічної бази підприємств через фіскальну амортизаційну політику в Україні [8, 9].

Виходячи з цього, є два основні чинники, які впливають на можливість туристичних підприємств, включати амортизацію до структури власного інвестиційного потенціалу в складі власних коштів. Це – обсяги реалізації результатів діяльності та амортизаційна політика держави. При максимальних обсягах реалізації та стимулюючій амортизаційній політиці держави підприємство отримує реальне джерело відтворення капіталу. Однак при відсутності хоча б одного з наведених чинників підприємство втрачає не тільки джерело фінансування, але і несе збитки у вигляді втрати частини вартості авансованого капіталу, оскільки звичайний процес відшкодування витрат затягується на тривалий час.

Стосовно можливості використання залучених ресурсів підприємствами також слід розглядати два чинники – вартість капіталу в розрізі інститутів фінансування та інструменти інвестування відносно вартості позикового капіталу.

Таким чином, обсяги реального інвестування залежать від ефективного управління процесом формування інвестиційного потенціалу суб'єктами туристично-рекреаційної сфери регіону. У свою чергу, управління процесом розширеного відтворення повинно бути більш гнучким, здатним оперативно реагувати на зміни в структурі джерел фінансового забезпечення інвестиційної діяльності туристичних підприємств.

Під гнучким управлінням інвестиційною діяльністю підприємств туристичної галузі регіону розуміється трирівнева система, заснована на формуванні стратегічних і оперативних цілей, з урахуванням узгодження поточних і оперативних рішень зі стратегічними, коректування інвестиційної стратегії і контролю за її реалізацією. Гнучке управління дозволяє оперативно перебудовувати інвестиційний портфель, у зв'язку з впливом зовнішнього середовища, на основі визначеного запасу інвестиційних ресурсів.

У процесі стратегічного управління аналізується кон'юнктура інвестиційного ринку і чинники, які її визначають; складається прогноз кон'юнктури; формується система цілей; визначається потреба в інвестиційних ресурсах і джерела їхнього формування (рис. 2).

У ході тактичного управління вивчається поточна пропозиція капіталу на інвести-

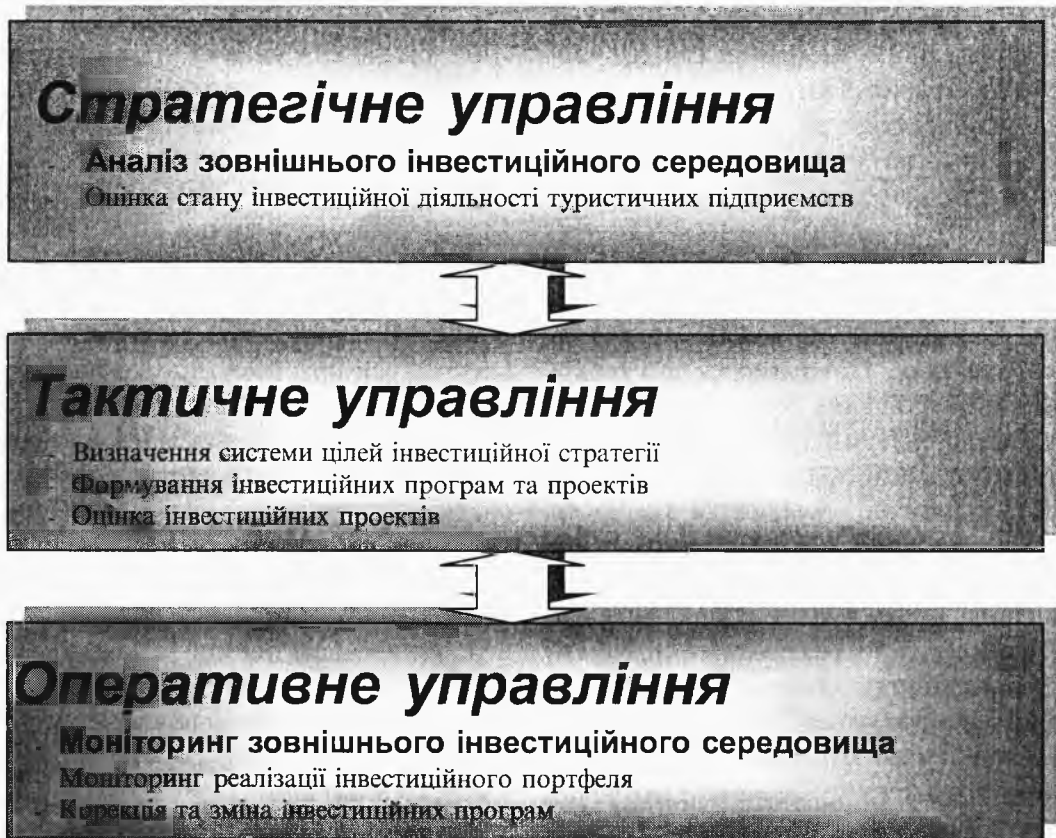

Рис. 2. Схема гнучкої системи управління процесом формування інвестиційного потенціалу туристичних підприємствами регіону.

ційному ринку, відбираються інвестиційні проекти, по кожному з них визначається рівень прибутковості й інші показники економічної ефективності, здійснюється формування інвестиційного портфеля, розробляється план реалізації окремих проектів і їхні бюджети.

У процесі оперативного управління здійснюється реалізація інвестиційних програм і окремих проектів; визначаються причини відхилення реалізованих інвестиційних проектів від запрограмованих термінів, обсягів, ефективності; здійснюється коректування інвестиційного портфеля шляхом підбору інших інвестиційних проектів чи фінансових інструментів.

Для реалізації розглянутих задач гнучкої системи управління процесом формування ресурсного потенціалу туристично-рекреаційних об'єктів необхідно використати комплекс механізмів, аналіз стану інвестиційного ринку, формування інвестиційного портфеля та коректування і зміну інвестиційних програм (рис. 3).

Перший механізм призначений для аналізу і прогнозування стану ринку інвести-

ційного капіталу. Основними блоками цього механізму є моніторинг інвестиційного ринку, в якому акумулюються дані про стан інвестиційного ринку, динаміку процентної ставки і курсової вартості фінансових інструментів, чинну нормативно-законодавчу базу, а також інформація про загальноекономічний стан функціонування підприємств регіону. У другому блоці здійснюється аналіз поточного стану інвестиційного середовища, в тому числі внутрішнього стану економічних структур, стану інвестиційного ринку і державної політики. У третьому блоці визначаються прогностичні характеристики стану інвестиційного середовища і внутрішнього середовища підприємств регіону, а також формується безліч цілей і умов інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів.

В другому механізмі здійснюється формування інвестиційного портфеля підприємств. До складу механізму входить два блоки. У першому блоці на підставі аналізу складу цілей інвестиційної діяльності з урахуванням можливості формування інвестиційного потенціалу, а також з урахуванням станів інвестиційного середовища, критеріїв функціо-

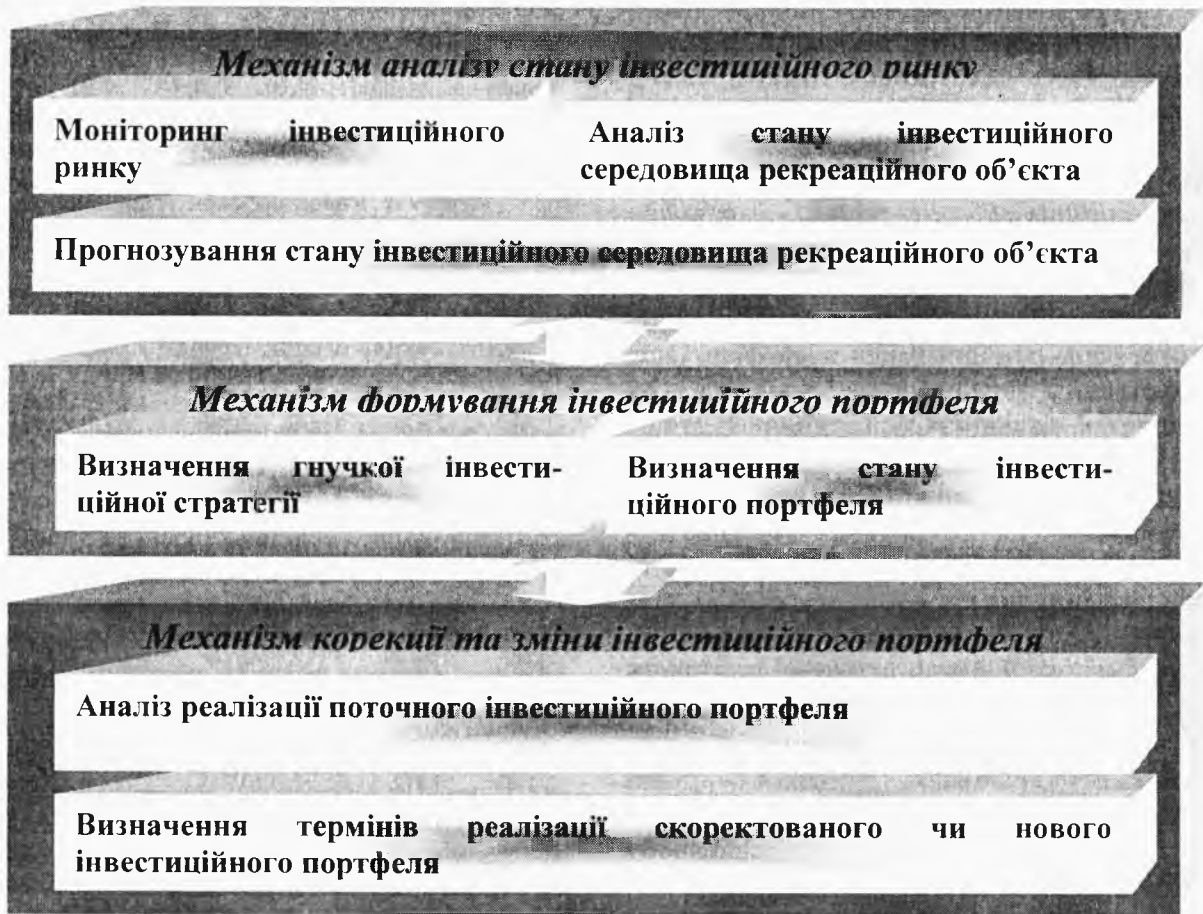

Рис. 3. Схема взаємозв'язку механізмів управління інвестиційною діяльністю рекреаційних об'єктів

нування об'єкта й обмежень на інвестиційні ресурси визначається гнучка інвестиційна стратегія. У другому блоці здійснюється формування інвестиційного портфеля підприємства. Кожен господарюючий суб'єкт може встановлювати прийнятні для себе нормативні значення мінімального рівня поточної прибутковості, мінімальних темпів росту капіталу, максимального рівня інвестиційного ризику і т.д. Деякі з цих критеріїв можуть бути використані не тільки при формуванні портфеля в цілому, але й при доборі в нього конкретних інвестиційних проєктів і фінансових інструментів інвестування.

Третій механізм призначений для коректування і зміни складу інвестиційного портфеля рекреаційного об'єкта і включає блоки: аналіз реалізації поточного інвестиційного портфеля та визначення термінів реалізації скоректованого чи нового портфеля.

У першому блоці на підставі аналізу інформації про реалізацію поточного інвестиційного портфеля приймаються рішення або про його зміну в рамках поточної інвес-

тиційної стратегії, або про формування нового портфеля. Останнє приводить до синтезу нової інвестиційної стратегії. У другому блоці визначається оптимальний термін реалізації скоректованого чи нового портфеля інвестицій, після закінчення якого знову буде зроблений аналіз, що дозволяє досягти маневреності проведення інвестиційної діяльності підприємств.

IV. Висновки. Необхідність розробки гнучкої системи управління інвестиційною діяльністю туристичних підприємств викликане певною обмеженістю використання фінансових ресурсів для формування інвестиційного потенціалу; високим ступенем збудованих впливів зовнішнього середовища і внутрішніх умов; нерівномірністю грошових потоків у процесі інвестиційної діяльності; різним періодом реалізації вхідних в інвестиційний портфель програм і проєктів.

Проведено структурування інвестиційного потенціалу суб'єктів туристично-рекреаційної сфери виходячи з можливостей фінансування його створення. Це дало можливість

чітко виокремити з джерел фінансування власні та залучені ресурси, у складі яких визначено власні кошти, інструменти інвестування та інститути фінансування.

Запропоновано схему взаємозв'язку системи управління інвестиційною діяльністю рекреаційних об'єктів, що включає: аналіз інвестиційного ринку, формування інвестиційного портфеля, коректування і зміну портфеля. Розроблений механізм дозволяє підвищити якість прийнятих рішень по формуванню стратегії фінансового забезпечення інвестиційної діяльності туристичних підприємств за рахунок підвищення швидкості реакції системи на зміни інвестиційного середовища виходячи з наявних можливостей фінансування процесу формування інвестиційного потенціалу.

1. Беристайн Л. Анализ финансовой отчетности. Теория, практика и интерпретация / Пер. с англ. – М., 1996. – 624 с.

2. Благуш І. С., Гнатюк Т. М., Сисак Л. І. Модель оптимізації короткотермінових інвестиційних проєктів // Економіст. – 2000. – № 7–8. – С. 51–53.

3. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: Ольга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.

4. Гнатюк Т.М. Формування системи інвестиційного забезпечення туристично-рекреаційного комплек-

су регіону // Материали Всеукраїнської міжвузівської науково-практичної конференції „Проблеми устойчивого регіонального розвитку в умовах ринкової економіки”. – Сімферополь., 2004. – С. 58–60.

5. Голов С. Концепції амортизації та їх вплив на облік і управління в сучасних умовах // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 8. – С 9–15.

6. Житий П. Концепція формування амортизаційної політики в умовах ринкової економіки // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 3. – С 13–17.

7. Пархоменко В. Облік амортизації // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003. – № 6. – С. 21–22.

8. Чумаченко М. Амортизаційні відрахування – суттєве джерело фінансування інвестицій підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 8. – С 6–8.

9. Чумаченко М. Ще раз про амортизацію як важливе джерело інвестиційної діяльності підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 11. – С. 3–7.

10. Івано-Франківськ. Україна. Світ. 2004 р. – Статистичний збірник. Івано-Франківськ, 2005 р. – 499 с.

11. Моделирование производственно-инвестиционной деятельности фирмы: Учеб пособие / Под ред. Проф. Виноградова Г. В. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 319 с.

In the article the mechanism of process control of forming of investment potential of tourist enterprises is explored. The basic concepts of organization of the financial providing of enterprises of tourist sphere are systematized. Technology of the flexible system of management by investment activity of tourist enterprises is exposed.

Ковенська О.А.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Стаття присвячена проблемі формування трудового потенціалу рекреаційних зон України. Запропонована схема формування та розвитку трудового потенціалу рекреаційної зони. Обґрунтовано систему заходів по створенню центру формування та розвитку трудового потенціалу, розроблено основні напрями удосконалення механізму формування трудового потенціалу рекреаційної зони в контексті державної інноваційної політики.

Ключові слова: рекреаційна зона, спеціальна економічна зона „Курортполіс Трускавець”, валеологічні інноваційні структури, центр формування та розвитку трудового потенціалу.

І. Вступ. Переведення економіки України на інноваційну модель розвитку потребує

формування та розвитку нових якостей людських ресурсів, піднесення їх духовно-інформаційної мобільності, цілеспрямованого формування інтелекту нації. На сьогодні Україна має реальний досвід створення інноваційної інфраструктури виробництва лише на прикладі створення та функціонування технопарків. На думку фахівців цей досвід є досить перспективним з точки зору створення державної інноваційної політики. В цих умовах особливої актуальності набуває проблема удосконалення форм і методів роботи спеціальних економічних зон, а також механізму формування їх якісного трудового потенціалу, посилення його мотиваційної складової та підпорядкованості інноваційній моделі.

Багато відомих науковців присвятили свої праці проблемі формування трудових ре-